

Shared Experience
Споделен опит

ПРИБОЩАВАНЕ НА ДЕЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ КЪМ МОДЕЛА ЗА ЗДРАВΟΣЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ В ДЕТСКА ГРАДИНА № 37 „ВЪЛШЕБСТВО“

Гергана Петрова

Детска градина № 37 „Вълшебство“ – София

Резюме. Приобщаването на деца със специални образователни потребности е процес на хуманизация на обществените отношения и налага преосмисляне на традиционните образователни модели. Тогава, когато то е добре организирано и съобразено с индивидуалните и средови фактори, то е път към подобряване на бъдещето и съответно може да бъде наша доминираща парадигма. В настоящия доклад е представен опитът на екипа на ДГ №37 – София, в разработването на модел за приобщаване на децата със специални образователни потребности в изграждането на навици за двигателна активност и култура на хранене в ранна детска възраст – „Парад на здравето“.

Ключови думи: поведенчески проблеми; здравословно хранене; ранна намеса

Отслеждането на физически здрави и жизнерадостни деца е задача на всяка държава и на всеки родител. Намаляването на двигателната активност е предпоставка за негативни промени във физическата дееспособност, психическото и телесното здраве. Ограничената двигателна активност повишава риска от развитие на т.нар. проблеми на века – нерационално хранене, затлъстяване, хипертония, стрес, агресия, и те засягат силно малките деца. Още в ранна детска възраст трябва да бъдат развивани здравословните модели на поведение и да бъдат прилагани програми за превенция. Предучилищното възпитание, чрез формите на физическа култура, цели укрепване и закаляване на децата, развитие на физически качества. Заниманията със спорт, при добра организация в детската градина, осигуряват здраве, изграждат умения и мотивация за самостоятелна двигателна дейност (Peikov, 2008).

Според Конфуций да се пребориш с лошите навици, е по-лесно днес, отколкото утре, а за да се бориш с тях, трябва да ги разпознаеш като лоши и вредни, да откриеш и развиеш положителните им алтернативи. Това е възможно, ако си достатъчно информиран, поради което в рамките на проект „Парад на здравето“ в ДГ № 37 „Вълшебство“ се проведе информационна кампания, в която децата,

техните семейства и по-широката среда бяха запознати с вредните навици и полезните практики в храненето и двигателната активност. Участници бяха 205 деца на възраст от 3 до 7 години, посещаващи детската градина, техните родители, баби и/или дядовци. Проведеха се редица занимания, позволяващи участие на децата и родителите в обсъждане на меню, избор на храна, в определени ситуации в самото ѝ приготвяне (уъркшоп на тема „Вкусно здраве“). Наднорменото тегло води до високо артериално налягане, висок холестерол, инсулинова резистентност, диабет, ставни, дихателни, чернодробни проблеми, както и рискове, свързани с нарушено социално, физическо и емоционално развитие. Създаването на здравословен хранителен модел в ранен етап от живота е база за поддържането му в по-късна възраст, а за да бъде детският организъм устойчив към неблагоприятните промени на различните фактори, от голямо значение са активният контакт с природата и физическата активност. Чрез развитие на нашата програма за утринна гимнастика, еко разходки, работа на открито, различни спортни турнири, в които се опитахме да включим всички деца, адаптирайки дейностите според техните нужди.

В дискусиата развивахме своя модел на мислене и работа, определяхме различни цели и задачи, подчинени на грижата за всички деца, като бяхме убедени в положителното въздействие на спорта в техния живот. Започнахме с подкрепа на това децата да могат да бъдат заедно и независимо от своите различия да имат споделени игри. Една от първите (основополагащи цели), която в същото време остана в нашия фокус през цялото време (и все още е), бе да повишим мотивацията и уменията за работа в група или екип/отбор чрез съпреживяване на емоциите на участниците. Това предопредели избора на дейности, постижими за децата, но същевременно поставящи предизвикателства пред тях, позволяващи частично индивидуално решение и изискващи съвместност за пълното им постигане, опиращи се на вече натрупани знания и умения, но и на креативността. Те бяха реализирани с активната подкрепа на персонала, а в някои от тях – и от родители. Възрастните подпомагаха самото изпълнение и развиването на възможностите на децата за зачитане и толериране на различията помежду им. Паралелно с подчертаването на позитивната страна на индивидуалните различия („Всеки е силен в различни неща“) развивахме и умения, които позволяват свързване, поощряват принадлежност към екип и група („Заедно сме по-умели и по-силни“) и я затвърждават като ценност. Обсъжданията на случващото се позволиха намирането на ефективни начини за общуване и подкрепа, така че всички деца да се включват във формирането на модел за здравословен начин на живот. Включването на децата със специални образователни потребности наложи промяна на задачите (в поставяне или в изпълнение), което изисква гъвкавост от всички – и деца, и възрастни. Изпълнението на една задача от деца с различни възможности позволява онагледяване и директно преживяване на индивидуалните различия, на удовлетвореността от това да бъдеш с другите, да си полезен, да приемеш тях и себе си с тях. Обучението на деца със специални образователни потребности изисква адаптиране на програмата и преразпределяне на

задачите, което е ключ към основополагащи за всеки човек ценности, а не просто познание. Учителите със своето поведение задават модели на отношения и нагласи, които децата възпроизвеждат и развиват (Stubbs, 2005).

Ние опитахме да подкрепим активното взаимодействие между образователната институция и семейството, убедени, че нуждата на децата от повече дейности в областта на физическото възпитание, спорта и здравословното хранене е удовлетворима единствено чрез тяхната продължителна съвместна работа. Приложихме една от целите на Програмата за изпълнение на ОС за развитие на физическото възпитание и спорта 2016 – 2020 г. „Създаване на условия за развитие на физическото възпитание и спорта в образователните институции – училище и детска градина, в подкрепа на инициативата „София – Европейска столица на спорта 2018 година“. Събирайки деца, родители и специалисти, опитвахме да развием не просто двигателна и хранителна култура, но и да продължим усилията си за създаване на равен достъп за всички деца. Медитирайки контакта и адаптирайки образователната и материалната среда, ние осигурихме подкрепящи включването условия, диференцирахме грижите според индивидуалните и груповите нужди (най-трудно е интегрирането на индивидуалните в груповите), осъществихме психолого-педагогическа подкрепа. Предизвикателство за целия екип бе формирането на желание за двигателна активност сред децата със специални образователни потребности и техните близки (страх от нараняване, ниска мотивация поради трудност, негативен опит и др.). Фокусирайки се върху това да се почувстват всички те уверени и значими в игрите и в другите дейности, изтъквахме и назовавахме силните им страни, апробирахме физически упражнения и представящи здравословното хранене игри.

Предизвикателствата пред персонала бяха много – напр. нуждата от индивидуални референти за някои от дейностите, което постигнахме чрез включване на семействата (включително разширеното семейство). Утринната гимнастика се реализираше на открито и с подходяща музика. Игрите по избор спомогнаха за затвърждаване на въведените движения, правила и толерантност. Семействата станаха съпричастни към задачите, свързани със здравето на децата, тяхната физическа и хранителна култура, готовността им за спазване на правила и приемане на различията у всеки един от нас. Организираните еко разходки и футболен турнир (седма поредна година турнир на детските градини в район „Витоша“) затвърдиха развиваните качества. Децата се учеха да бъдат екип, да печелят/губят, да рискуват/да се пазят, зачитайки себе си и другите, заменяйки опасните прояви с приемливи и канализирайки хиперактивното поведение. Според О. Маховска опознатата агресия е ресурс за развитието на детската личност, сигнал да бъде чуто детето (Mahovsca, 2018).

Методите, които приложихме в този своеобразен поход на здравето, съчетават традиционните с иновативните практики и това позволи ангажиране на децата, семействата, обществения съвет и родителското настоятелство, на самия персонал. Знаейки, че навиците се формират с тяхното активно въвеждане, и търсейки

устойчивост на резултатите, екипът на детската градина се присъедини към нова инициатива в лицето на FINE! „Храна и хранене в грижите и обучението на деца в ранна възраст“ – FINE! Food and Nutrition in ECEC (2018-1-HU01- A201-047760). С участието ни в него се очаква да затвърдим и надградим наученото за храненето и здравето на децата, социалните аспекти и аспектите в отношенията, свързани с храната в детската възраст, ролята на предучилищните услуги за развитие на децата, техния успешен живот и опазването на околната среда.

БЕЛЕЖКИ

1. Пейков, С. (2008). Опит за повишаване на работоспособността на шестнадесет годишни ученици в урока по физическо възпитание и спорт. Научни трудове на Русенския университет, том 47, серия 5.4.
2. Stubbs, S. (2005) Inclusive Education: Where there are few resources. Atlas Alliance.
3. Timchev, M. (2001). Motor and intellectual space in the child development.

REFERENCES

Macintyre, Ch. & Deponio, P. (2015). *Identifying and Supporting Children with Specific Learning Difficulties: Looking Beyond the Label to Support the Whole Child*. Sofia: Iztok – Zapad.

INCLUSION OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS TO THE MODEL FOR HEALTHY LIVING IN LIFE IN KINDERGARTEN № 37 “VALSHEBSTVO”

Abstract. The inclusion of children with special educational needs is a process of humanization of public relations and requires reconsidering traditional educational models. When it is well organized and tailored to individual and environmental factors, it is a way to improve the future and can, therefore, be our dominant paradigm. This report presents the experience of the team of Kindergarten No 37 in Sofia in the development of a model for the inclusion of children with special educational needs in the cultivation of habits for motor activity and culture of eating in early childhood – “Parade of Health”.
Keywords: behavior problems; eating healthy; early intervention

✉ **Ms. Gergana Petrova**
Kindergarten N. 37 “Valshebstvo”
Sofia, Bulgaria
E-mail: gnpetrova@abv.bg